

Політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку

УДК 327.3(045)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.19562714>

**Сек'юритизація культурної спадщини в Південно-Східній Азії:
роль публічної дипломатії Великої Британії**

Даниленко Сергій Іванович,

доктор політичних наук, професор,

завідувач кафедри міжнародних медіа комунікацій

та комунікативних технологій, Навчально-науковий інститут

міжнародних відносин, Київський національний університет імені Тараса

Шевченка, м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0000-0003-3435-2146>

Кравчук Олена Анатоліївна,

кандидат історичних наук, доцент,

доцент кафедри міжнародного регіонаознавства,

Навчально-науковий інститут міжнародних відносин,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка,

м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0009-0001-6894-5436>

Цирфа Юлія Анатоліївна,

кандидат політичних наук, доцент,

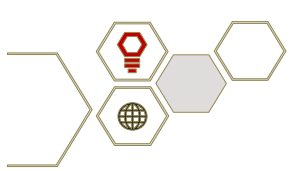
доцент кафедри міжнародного регіонаознавства,

Навчально-науковий інститут міжнародних відносин,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ,

Україна, <https://orcid.org/0000-0002-7641-6964>

Прийнято: 19.09.2025 | Опубліковано: 30.09.2025

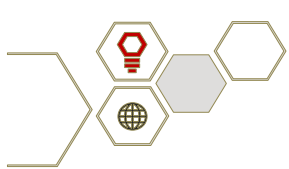

Анотація. Оскільки нині Уряд Великої Британії активно працює над створенням чіткого публічного політичного наративу, що визначає національні інтереси даної держави в Південно-Східній Азії, питання сек'юритизації культурної спадщини в регіоні міцно вкоренилися в процесі реалізації її публічної дипломатії, що гарантує не лише успіх подібних ініціатив, а й суспільну підтримку довгостроковому зовнішньополітичному курсу країни на міжнародній арені. Метою даного дослідження є загальна характеристика та аналіз феномену сек'юритизації культурної спадщини в Південно-Східній Азії та визначення ролі публічної дипломатії Великої Британії у цьому процесі на основі вивчення основних характеристик реалізації зовнішньої політики цієї держави та її ключових складових на глобальному рівні.

В ході проведення дослідження було використано наступні методи: дискурсивний аналіз, контент-аналіз, метод case study, порівняльний аналіз та інтерпретативний (герменевтичний) підхід.

Як результат, було проаналізовано сутність та значення феноменів сек'юритизації культурної спадщини та публічної дипломатії, котра використовує проблематику захисту культурних цінностей як «м'якосиловий інструмент» зовнішньої політики, та визначено, яким чином Велика Британія застосовує даний інструмент на практиці, імплементуючи свою геополітичну стратегію в Південно-Східній Азії.

У висновку доведено, що сек'юритизація культурної спадщини як елемент «м'якої сили» Великої Британії є ключовим компонентом сучасного британського бачення стабільнішої та більш підзвітної глобальної політики. Участь цієї держави у міжнародній діяльності щодо захисту культурної спадщини на теренах країн Південно-Східної Азії нерозривно пов'язана з глобальними та регіональними політичними процесами, а також з особливостями їх внутрішньої політики, що вимагає широкої підтримки дій

представників Великої Британії не тільки на місцях, а й у рамках британського суспільства.

Ключові слова: культурна спадщина, сек'юритизація, публічна дипломатія, м'яка сила, зовнішня політика, держава, Велика Британія.

Securitization of Cultural Heritage in Southeast Asia: The Role of the UK Public Diplomacy

Serhiy Danylenko,

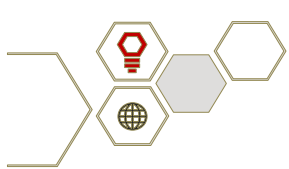
Doctor of Political Science, Professor,
Head of the Chair of International Media Communication
and Communication Technologies,
Educational and Scientific Institute of International Relations,
Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-3435-2146>

Olena Kravchuk,

Ph.D. in History, Associate Professor,
Associate Professor at the Chair of International Regional Studies,
Educational and Scientific Institute of International Relations,
Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0009-0001-6894-5436>

Iuliia Tsyrfa,

Ph.D. in Political Science, Associate Professor,
Associate Professor at the Chair of International Regional Studies,
Educational and Scientific Institute of International Relations,
Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-7641-6964>

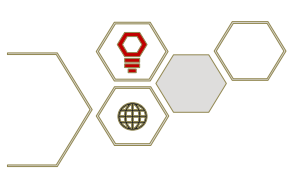
Abstract. As the UK Government is currently actively working to create a clear public political narrative that defines the national interests of this state in Southeast Asia, the issues of securitization of cultural heritage in the region have become firmly rooted in the process of implementing its public diplomacy which guarantees not only the success of such initiatives, but also public support for the country's long-term foreign policy course in the international arena. The purpose of this study is to provide a general description and analysis of the phenomenon of securitization of cultural heritage in Southeast Asia and to determine the role of public diplomacy of the UK in this process based on the research of the main features of the implementation of the foreign policy of this state and its key components at the global level.

This study used the following methods: discursive analysis, content analysis, case study, comparative analysis and interpretative (hermeneutic) approach.

As a result, the essence and significance of the phenomena of securitization of cultural heritage and public diplomacy which uses the issue of protecting cultural values as a “soft power tool” of foreign policy were analyzed. The article determines how the United Kingdom applies this tool in practice by implementing its geopolitical strategy in Southeast Asia.

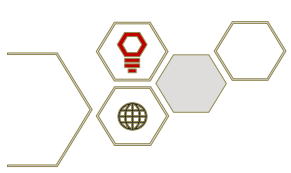
The conclusion proves that securitization of cultural heritage as an element of the United Kingdom's “soft power” is a key component of the modern British vision of a more stable and accountable global policy. The participation of this state in international activities to protect cultural heritage in the Southeast Asian countries is inextricably linked to global and regional political processes, as well as to the peculiarities of their domestic policies that requires broad support for the actions of representatives of the United Kingdom not only at the regional level, but also within the framework of British society.

Keywords: cultural heritage, securitization, public diplomacy, soft power, foreign policy, state, Great Britain.

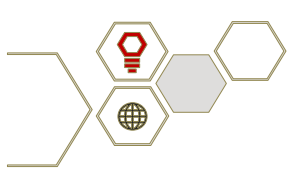
Постановка проблеми. Усвідомлення постійного зростання рівня використання захисту культурної спадщини в світовій політиці вимагає переосмислення взаємозв'язку між культурною спадщиною та акторно-факторними взаємодіями, що існують на міжнародній арені. Концептуалізація сек'юритизації культурної спадщини як «м'якої сили» напрямку впливає на розуміння політичної динаміки процесів захисту культурних цінностей і публічної дипломатії, включаючи наявність патерналізму щодо культурних відносин, заснованих на взаємності. Велика Британія є світовим лідером і новатором у сфері сек'юритизації культурної спадщини (як матеріальної, так і нематеріальної) і визнає свою вирішальну роль у розв'язанні деяких найактуальніших проблем, з якими сьогодні стикається світова спільнота. Відтак, з початком кампанії навмисного розграбування та знищення культурних цінностей окремими терористичними угрупованнями (зокрема, «Ісламською державою»), які застосовують ці процеси як інструмент підживлювання війни на Близькому Сході, в Північній Африці та Південно-Східній Азії, Велика Британія почала вживати конкретних кроків для захисту деяких найцінніших об'єктів культурної спадщини людства.

Нині Уряд Великої Британії активно працює над створенням чіткого публічного політичного наративу про те, чому саме дана держава має інтереси в Південно-Східній Азії та яким чином вона їх реалізовуватиме. Це може допомогти завоювати прихильність багатьох посадовців у країнах регіону, які прагнуть чітко усвідомлювати наміри та глибину зобов'язань Великої Британії щодо сек'юритизації культурної спадщини. З іншого боку, переконливе обґрунтування потреби в участі Великої Британії у даному процесі також необхідне всередині самої країни, адже забезпечення масштабнішої підтримки Уряду, британської бізнес-спільноти та широкої громадськості щодо амбітних довгострокових зовнішньополітичних цілей даної держави в Південно-Східній Азії має напрямку гарантувати не тільки реалізацію, а й усебічне сприяння стратегії її публічної дипломатії у даному геополітичному ареалі.

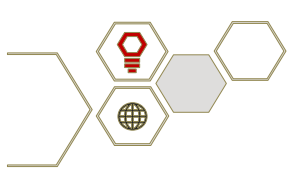
Проблема сек'юритизації культурної спадщини розглядається у межах кількох ключових теоретичних напрямів міжнародних відносин, передусім, критичних безпекових студій. У рамках Копенгагенської школи міжнародних відносин (напрямку соціального конструктивізму) дана проблематика перебувала у фокусі досліджень Б. Бузана, О. Вейвера та Я. де Вільде, котрі трактують сек'юритизацію як дискурсивний акт, через який певне явище (зокрема, культурна спадщина) конструюється як екзистенційна загроза. Відтак, культурна спадщина може виступати і носієм колективної ідентичності, і референтним об'єктом безпеки, і підставою для застосування надзвичайних заходів [5]. Подальший розвиток теорії пов'язаний із працями Т. Бальзака, Х. Штрітцеля і Л. Хансена, котрі представляють постструктуралістський напрям досліджень міжнародних відносин. Вони розглядають сек'юритизацію культурної спадщини як соціально сконструйований процес, що може виступати інструментом політики ідентичності та влади [3; 9; 19]. Інституційний аналіз стосується ролі міжнародних організацій у процесі сек'юритизації культурної спадщини, а в рамках політико-культурного підходу А. Руссо та С. Джусті підкреслюють еволюцію концепту культурної спадщини, звертаючи увагу на її політизацію, криміналізацію і, зрештою, сек'юритизацію [15]. У новітніх міжнародно-політичних дослідженнях (Й. Дрейєр, М. Холм) сек'юритизація розглядається як процес, що не лише реагує на загрози, а й трансформує політичні порядки [8]. Відтак, у дослідженнях сек'юритизації культурної спадщини в міжнародних відносинах застосовується міждисциплінарний методологічний інструментарій, сформований на перетині теорії міжнародних відносин, безпекових студій, культурології та політичної науки.

Вибір методів нашого дослідження теж зумовлений складністю самого феномена сек'юритизації культурної спадщини, який поєднує дискурсивні, інституційні та практичні виміри. Дискурсивний аналіз застосовано для встановлення механізму переходу проблеми сек'юритизації культурної

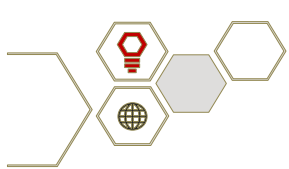

спадщини з площини культурної політики у сферу безпеки. Контент-аналіз дозволив авторам визначити, яким чином і за допомогою яких зовнішньополітичних дій сек'юритизація культурної спадщини використовується в рамках публічної дипломатії Великої Британії у регіоні Південно-Східної Азії. Метод *case study* дозволив глибоко проаналізувати конкретні випадки сек'юритизації культурної спадщини та визначити їхню вагу для розвитку держав Південно-Східної Азії. Порівняльний аналіз застосовано для зіставлення різних випадків сек'юритизації культурної спадщини, виявлення спільних закономірностей й аналізу наявних відмінностей. Інтерпретативний (герменевтичний) підхід, спрямований на інтерпретацію значень культурної спадщини, дозволив зрозуміти причини набуття певними об'єктами культурної спадщини статусу таких елементів, що перебувають під загрозою. Таким чином, методи дослідження сек'юритизації культурної спадщини є багаторівневими, адже комбінація методів забезпечує всебічне розуміння як теоретичних, так і практичних аспектів феномену сек'юритизації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Під час проведення даного дослідження використовувалася низка наукових напрацювань, у фокусі яких перебувають як теоретичні питання сек'юритизації культурної спадщини, так і її захист у Південно-Східній Азії за допомогою інструментарію публічної дипломатії Великої Британії. Так, праця Г. Штрітцеля «Теорія сек'юритизації та Копенгагенська школа» описує основні принципи сек'юритизації та механізми легітимізації загроз у міжнародних відносинах [19]. Й. Дрейер та М. Холм у статті «Трансформаційна сек'юритизація» пропонують концептуальне розширення теорії сек'юритизації, стверджуючи, що процес сек'юритизації культурної спадщини не лише захищає об'єкти культурної спадщини, а й здатен трансформувати політичні та соціальні практики [8]. А. Руссо та С. Джусті в роботі «Сек'юритизація культурної спадщини» розглядають культурну спадщину як об'єкт сек'юритизації, тобто як ресурс

для мобілізації міжнародної підтримки та легітимізації політичних рішень [15]. Дж. Най у статті «Публічна дипломатія та м'яка сила» вводить поняття «публічна дипломатія» і «м'яка сила», адже остання включає культурну спадщину як засіб міжнародного впливу. Автор демонструє, що культурна спадщина може підвищувати стратегічні переваги держави в глобальній політиці [13]. З. Бахрані в роботі «Знищення та збереження як аспекти справедливої війни» розглядає взаємозв'язок між військовими діями та культурною спадщиною. Автор демонструє, що культурні цінності можуть бути як об'єктом для нанесення шкоди, так і засобом морального обґрунтування війни. Основна ідея його дослідження полягає у необхідності інтегрувати питання захисту культурної спадщини до міжнародного гуманітарного права [2]. У статті Дж. Чалкрафта «У зонах контакту дипломатії спадщини» вивчається перетин локальних та глобальних інтересів у міжнародній дипломатії культурної спадщини. Автор демонструє, що успішна дипломатія спадщини передбачає всеохопне врахування місцевих реалій і одночасну відповідність усіх дій міжнародним нормам [6]. Е. Сміт, Р. Рістіаван і Т. Судармаді у роботі «Захист та репатріація культурної спадщини – звіт щодо Індонезії» аналізують національні та міжнародні практики збереження культурної спадщини. Вони підкреслюють важливість комплексного підходу до цього процесу, який поєднує юридичні, дипломатичні та культурні механізми [17]. Стаття Т. Вінтера «Дипломатія спадщини» фокусується на культурній спадщині як на ключовому інструменті «м'якої сили» у міжнародних відносинах. Автор демонструє, що використання культурних об'єктів у дипломатії підвищує легітимність державних стратегій та сприяє міжнародній співпраці [20]. Б. Бленд, О. О'Салліван та Ч. Баджаї у дослідженні «Чому Індійсько-Тихоокеанський регіон повинен мати вищий пріоритет для Великої Британії» аналізують роль міжнародної співпраці та дипломатичних мереж у захисті культурної спадщини регіону. Автори підкреслюють, що ефективний захист об'єктів культурної спадщини потребує

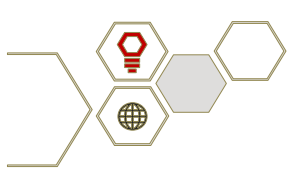

поєднання політичних, дипломатичних та культурних стратегій [4]. К. Кубонтубух і В. Мартокусумо у статті «Зустріч із минулим у сьогоденні» досліджують автентичність та культурну цінність об'єктів культурної спадщини в Індонезії, доводячи, що ефективне збереження культурної спадщини потребує врахування наукових та локальних культурних контекстів, що має значення і для сек'юритизації, і для дипломатії спадщини [10].

Відтак, усі згадані джерела містять лише точкову інформацію, що може бути використана задля повноформатного осмислення проблематики, пов'язаної з сек'юритизацією культурної спадщини і її захистом у Південно-Східній Азії за допомогою інструментарію публічної дипломатії Великої Британії, тому обрана тема статті має значну актуальність як з теоретичної, так і з практичної точок зору.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У сучасних дослідженнях сек'юритизації культурної спадщини в Південно-Східній Азії, попри наявність значного теоретичного та емпіричного доробку, зберігається низка невирішених і недостатньо опрацьованих аспектів. Насамперед, це стосується концептуального зрізу досліджень: наявні підходи до сек'юритизації, сформовані переважно в межах західної академічної традиції, не завжди адекватно відображають соціокультурну специфіку регіону. Важливим невирішеним питанням залишається також відсутність цілісного регіонального підходу до аналізу Південно-Східної Азії у контексті впливу таких факторів як кліматичні зміни, які дедалі частіше виступають не лише екологічною, а й безпековою проблемою для об'єктів культурної спадщини.

Суттєвою проблемою є слабка міждисциплінарна інтеграція досліджень: питання безпеки, культурної політики та охорони культурної спадщини часто розглядаються ізольовано. Це ускладнює формування комплексних підходів, які поєднували б безпекові, економічні (зокрема, туристичні) та культурні аспекти.

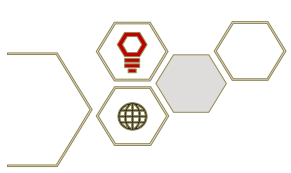

Окремо слід зупинитися на аналізі інструментарію публічної дипломатії Великої Британії: попри значну кількість програм у сфері культурної співпраці, відсутня системна оцінка їх ефективності у контексті саме безпекового виміру. Недостатньо досліджено, яким чином ці ініціативи впливають на реальний рівень захисту культурної спадщини, а також як вони співвідносяться з ширшими зовнішньополітичними інтересами Великої Британії. У цьому ключі не менш важливими є етичні та постколоніальні питання. Участь Великої Британії у збереженні культурної спадщини регіону викликає дискусії щодо можливих проявів неокolonіального впливу та асиметрії у виробленні культурних наративів.

Таким чином, основна неопрацьована частина проблематики полягає у відсутності комплексного, міждисциплінарного та контекстуалізованого підходу до аналізу сек'юритизації культурної спадщини, який би поєднував локальний і глобальний рівні, враховував новітні виклики та критично осмислював роль зовнішніх акторів, зокрема, Великої Британії, у цих процесах. Тому дана робота покликана заповнити ці прогалини шляхом комплексного аналізу сек'юритизації культурної спадщини у Південно-Східній Азії за допомогою інструментарію публічної дипломатії Великої Британії, що сприятиме більш глибокому розумінню даного феномену та його повноцінному науковому трактуванню й аналізу.

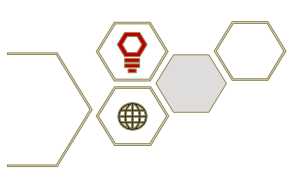
Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою даного дослідження є загальна характеристика та аналіз феномену сек'юритизації культурної спадщини в Південно-Східній Азії та визначення ролі публічної дипломатії Великої Британії у цьому процесі на основі вивчення основних характеристик реалізації зовнішньої політики цієї держави та її ключових складових на глобальному рівні. Задля досягнення даної мети, авторами визначено такі завдання дослідження:

- 1) розкрити теоретико-методологічні засади дослідження сек'юритизації культурної спадщини та визначити особливості застосування цієї концепції

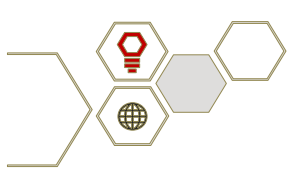
- у контексті реалізації публічної дипломатії як елемента зовнішньої політики держави;
- 2) виявити специфіку сек'юритизації культурної спадщини в Південно-Східній Азії, зокрема, визначити основні загрози і складові формування безпекового дискурсу;
 - 3) охарактеризувати ключові інструменти публічної дипломатії Великої Британії у сфері сек'юритизації культурної спадщини в Південно-Східній Азії;
 - 4) оцінити вплив та ефективність публічної дипломатії Великої Британії у процесах сек'юритизації культурної спадщини в регіоні, а також виявити ключові перспективи її розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Термін «публічна дипломатія» вперше використав американський дипломат Е. Галліон у 1965 році, визначивши його як спробу вплинути на ставлення громадськості до зовнішньої політики [2, с. 109]. На думку Дж. Ная, публічна дипломатія – це «інструмент, який уряди використовують для мобілізації ресурсів («м'якої сили») [тобто цінностей, культури та політики] з метою спілкування та залучення громадськості інших країн, а не лише урядів» [13, с. 95]. Публічна дипломатія передбачає комунікацію між державними та недержавними суб'єктами з іноземною громадськістю, спрямовану на передачу позицій держави, її ставлення до інших акторів міжнародних відносин, сутності діяльності інституцій, культури, національних інтересів та зовнішньої політики, що реалізується державою. Розвиток публічної дипломатії розпочався під час «холодної війни», коли засоби масової інформації та громадська думка відігравали важливу роль у процесі імплементації ключових зовнішньополітичних завдань [7]. У XXI столітті публічна дипломатія використовується як в односторонніх комунікаційних кампаніях, залучаючи недержавних суб'єктів, ЗМІ і соціальні мережі, так і під час вирішення окремих питань, що мають глобальне чи регіональне значення (охорона

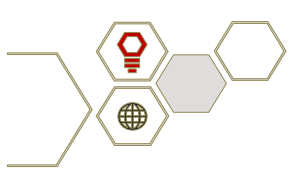
навколишнього середовища, проблема тероризму, туризм, охорона здоров'я, дотримання прав людини). Уряди використовують публічну дипломатію для здійснення впливу на міжнародну громадську думку в контексті політичних, економічних та соціальних інтересів своїх держав на основі застосування таких інструментів як освіта та культурний розвиток у якості невід'ємної частини зовнішньополітичних зусиль [6, с. 488-489].

Для публічної дипломатії важливу роль відіграє культурна й економічна дипломатія держави, адже країни використовують культурні та економічні ініціативи для просування своїх цінностей, а також залучення іноземних інвестицій. Культурна спадщина, яка *de facto* виступає «містком» між минулим і сьогоденням, охоплюючи всі культурні надбання країни, теж виступає в як форма «м'якої сили», що застосовується в рамках публічної дипломатії. Культурна спадщина, яка сьогодні стала об'єктом управління в зовнішній політиці держав, формується, головним чином, на основі Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, а проявом ідеї (культурної) спадщини у зовнішній політиці стала «дипломатія спадщини» – термін, уведений в науку про міжнародні відносини Т. Вінтером 2015 року [20, с. 1000]. На думку науковця, дипломатія спадщини – це сукупність процесів, у рамках яких спільні культурні зв'язки та історичне минуле між народами трансформуються в обміни, співпрацю й форми спільного управління та захисту культурних цінностей. Як зазначає Т. Вінтер, важливим аспектом дипломатії спадщини є допомога, що надається іншим країнам у формі сприяння в реконструкції/захисті культурної спадщини та управлінні нею, передачі технологій, наращування потенціалу або інституційної підтримки – по суті, у вигляді сек'юритизації культурної спадщини [20, с. 1001]. Відтак, концепція сек'юритизації культурної спадщини може вважатися проявом концепції культурної спадщини у зовнішній політиці держави [20, с. 1002], однією зі складових якої є публічна дипломатія.

Застосування концепції сек'юритизації культурної спадщини відображає динамічний характер публічної дипломатії, у рамках якої до уваги беруться всі матеріальні та нематеріальні культурні цінності, що були створені, а потім – належним чином інтерпретовані та переосмислені в історії, передаючись із покоління в покоління. Культурна спадщина пов'язує минуле, сьогодення та майбутнє, оскільки вона включає об'єкти, успадковані з минулого, які вважаються настільки цінними або значущими сьогодні, що окремі особи та спільноти хочуть передати їх майбутнім поколінням [16, с. 4]. Культура, а, отже, і культурна спадщина не є статичними поняттями. Культурна спадщина переплітається з різними наборами знань, історій, міфів і способів їх використання. Покращення нашого розуміння складних зрізів різних контекстів, у яких відбувалися й до цього часу відбуваються масовані крадіжки та торгівля об'єктами культурної спадщини, сприяє розробці ефективніших контрзаходів, зокрема, тих, що спираються на результативність дій зовнішніх акторів на теренах різних держав у процесі сек'юритизації культурної спадщини під час реалізації їх стратегічного міжнародного курсу [17, с. 399-400].

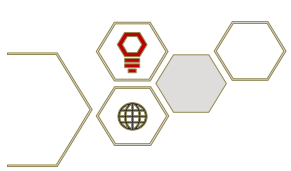
Міжнародне співтовариство вважає культурну спадщину фундаментальною для добробуту людини. Це означає, що захист культурної спадщини є важливим для покращення якості життя індивідів і спільнот. Римська декларація міністрів культури G20 від 30 липня 2021 року висвітлює ключові питання щодо місця культури в соціальному розвитку людини та в сталому, справедливому економічному зростанні, трактуючи захист культурної спадщини як один зі своїх основоположних принципів [14]. Таким чином, схвалення цього документа стало позитивним кроком, що свідчить про визнання необхідності посилення процесів збереження культурної спадщини перед лицем різноманітних загроз, включаючи грабежі та незаконну торгівлю об'єктами культурної спадщини, а також пошкодження і руйнування останніх

під час збройних конфліктів та надто інтенсивного економічного розвитку окремих країн і територій.

Знищення культурної спадщини в контексті збройного конфлікту (терористами чи державними структурами) є резонансним злочином та перебуває в центрі значної уваги світової спільноти [11]. Прямий взаємозв'язок, що існує між знищенням культурної спадщини та збройними конфліктами й, особливо, фінансуванням тероризму, суттєво підвищив рівень глобальної обізнаності про ситуацію та посилив спонсорування відповідних контрзаходів із боку провідних держав світу. Часто культурна спадщина на місцях знищується з метою помсти, деморалізації місцевого населення або для досягнення політичної мети, що, знову ж таки, є ефективним у контексті негативного впливу на добробут та якість життя індивідів і спільнот. Так, наприклад, Собор святого Євангеліста Іоанна, що знаходиться на головній історичній площі м. Ліма в Перу, розташований вище за навколишні будівлі, оскільки його було зведено на вершині церемоніального центру та королівського палацу інків, щоб підкреслити владу конкістадорів та верховенство християнства після іспанського вторгнення. Знищення талібами баміанських статуй Будди в Афганістані – ще один широко відомий випадок руйнування культурної спадщини, як і обстріли та/або розграбування визначних культурних цінностей на території колишньої Югославії у 1990-х роках чи в Україні після початку російської збройної агресії у 2014 році.

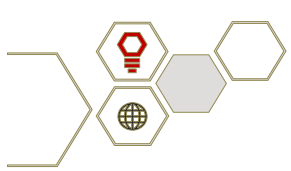
Тероризм та організована злочинність, безумовно, є проблемою для реалізації заходів, спрямованих на збереження культурної спадщини, адже її пряме знищення в результаті збройних конфліктів явно шкодить добробуту населення [12]. Однак, незаконне знищення культурної спадщини та розграбування й контрабанда культурних цінностей мають дуже довгу та безперервну глобальну історію, яка не має нічого спільного з тероризмом сучасного типу, хоча деякі мотиви та, безумовно, багато наслідків згаданих дій є дуже схожими. З незапам'ятних часів об'єкти культурної спадщини

розкрадалися, адже були свого роду «маркерами статусу» загарбників і колоністів «вдома», а на захоплених територіях дозволяли останнім засвідчити легітимність свого приходу до влади або, принаймні, верховенство своєї влади в колоніях [2, с. 111].

Історично склалося так, що на теренах більшості держав Південно-Східної Азії право власності на культурну спадщину та обов'язки щодо догляду за нею та її захисту змінювалися залежно від звичаїв відповідних етнічних груп, котрі там проживали [17, с. 395]. Відтак, наративи щодо захисту культурної спадщини переважно базувалися на національних бажаннях щодо формування ідентичності; процеси вироблення знань щодо культурних об'єктів розвивалися під контролем держави; у випадках, коли питання збереження культурної спадщини перепліталось з національними політичними інтересами, участь місцевих зацікавлених сторін чи громад у захисті культурної спадщини обмежувалася [10, с. 470-472]. Хоча, з іншого боку, репатріація і, як наслідок, способи використання, інтерпретації та застосування окремих об'єктів культурної спадщини часто ставали інструментом деколонізації для постколоніальних країн і залежних територій, розташованих у Південно-Східній Азії (наприклад, Індонезії) [17, с. 399]. У цьому ключі очевидно, що нині існує широко визнана нагальна потреба в покращенні координації та поширенні інформації про необхідність захисту культурної спадщини в цьому регіоні. Відповідно, наразі спостерігається експоненціальне зростання кількості та різноманітності урядових та неурядових груп, що займаються питаннями збереження культурної спадщини та боротьбою зі злочинами проти останньої – по суті, її сек'юритизацією [12] – під час реалізації публічної дипломатії колишніх метрополій на території держав Південно-Східної Азії.

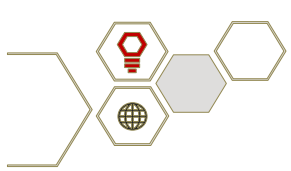
Зважаючи на зазначене, участь Великої Британії у процесі сек'юритизації культурної спадщини країн Південно-Східної Азії під час втілення стратегічних основ публічної дипломатії цієї держави в регіоні має

для останнього чимале значення. Окрім сприяння економічному розвитку, культура для британців має суттєву вагу в розбудові миру, безпеки та стабільності, а також у підвищенні стійкості до криз у нестабільних державах і тих спільнотах, які постраждали від конфліктів. Цей факт підкреслює життєво важливу роль, яку захист культури та культурної спадщини відіграє у міжнародному порядку денному розвитку Великої Британії. Починаючи з 2015 року, Міністерство культури, ЗМІ та спорту Великої Британії співпрацює з партнерами, включаючи Британську Раду, Раду з досліджень у галузі мистецтва та гуманітарних наук, ЮНЕСКО, Організацію з безпеки та співробітництва в Європі, Музей Вікторії та Альберта і Британський музей, для реалізації проєктів сек'юритизації культурної спадщини в державах Східної Європи, Близького Сходу, Північної Африки, Східної Африки та Південно-Східної Азії [7].

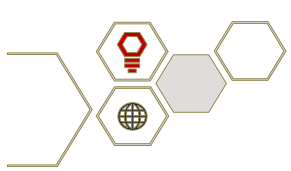
Так, у партнерстві з урядовими та неурядовими організаціями й структурами, Міжнародна програма захисту культурної спадщини, започаткована у 2016 році Міністерством культури, ЗМІ та спорту Великої Британії спільно з Британською Радою, працює для забезпечення захисту культурної спадщини в Південно-Східній Азії за чотирма інтегрованими темами: конфлікти та безпека, зміни клімату, системно організована злочинність, дослідження. Інвестуючи таким чином у збереження культурної спадщини, що перебуває під загрозою на території даного регіону, Велика Британія вже перерахувала понад 50 млн. фунтів стерлінгів для реалізації 159 тематичних проєктів [7].

Подолання наслідків збройних конфліктів і необхідність забезпечення безпеки включає здійснення заходів щодо сек'юритизації культурної спадщини, зосереджених на стабілізаційних зусиллях, розбудові миру та сталому зростанні в країнах, які постраждали в результаті тривалого ведення конфліктів на їх території (наприклад, Республіка Союз М'янма). Велика Британія в даному разі реалізує зобов'язання, взяті на себе державою згідно з

Конвенцією про захист культурних цінностей у разі збройного конфлікту 1954 року та двома протоколами до неї (1954 та 1999 років) [1]. У геополітичному сенсі, Велика Британія є важливим зовнішнім партнером країн Південносхідноазійського регіону з питань безпеки. Наприклад, у Брунеї розгорнута постійна британська військова база (англ. – *British Forces Brunei*, BFB), а заходи Великої Британії, пов'язані з дотриманням безпеки й стабільності в регіоні, також включають регулярні візити кораблів Королівського флоту, широку оборонну співпрацю з урядами держав Південно-Східної Азії та співробітництво у сфері військової підготовки. Окрім суто військових аспектів, уряди держав Південно-Східної Азії прагнуть активізувати свою співпрацю у сфері безпеки з Великою Британією завдяки її високотехнологічній оборонно-промисловій базі, глобальній дипломатичній вазі, високій репутації і кваліфікації у розвідувальній сфері, а також широкому досвіду та впливу у військово-морському секторі (що охоплює судноплавство, страхування та міжнародне право) [4, с. 15].

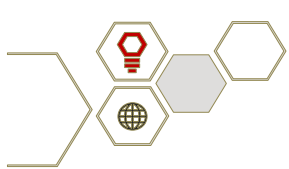
Запущений 2019 року в рамках Міжнародної програми захисту культурної спадщини напрям боротьби зі змінами клімату допомагає офіційному Лондону імплементувати новаторські проєкти щодо захисту культурної спадщини, яка перебуває під загрозою змін клімату та/або стихійних лих; розбудовувати стійкість спільнот до змін клімату та їх потенціал готовності до природних катастроф [7]. Із конфліктами та кліматичною нестабільністю нерозривно пов'язане здійснення незаконного обігу культурних цінностей за участю суб'єктів системно організованої злочинності. Тому в рамках Міжнародної програми захисту культурної спадщини реалізуються проєкти з розвитку потенціалу ключових зацікавлених сторін у країнах регіону для виявлення та зменшення рівня незаконного обігу культурних цінностей, а також покращення можливостей для здійснення розслідування та міждержавної комунікації [7]. У 2020 році в рамках Міжнародної програми захисту культурної спадщини відкрито також

дослідницький напрям, котрий нині зосереджується саме на фінансуванні дослідницьких проєктів, які поглиблюють розуміння сутності взаємозв'язків між захистом культурної спадщини та змінами клімату [7].

Відтак, сек'юритизація культурної спадщини відіграє суттєву роль у зовнішній політиці Великої Британії і є невід'ємним елементом її «м'якосилової» стратегії на світовій арені. Цей факт особливо стосується випадків, у яких на кону стоїть не питання термінового реагування на знищення чи пошкодження культурної спадщини, а довгостроковий внесок у зміцнення загальнолюдських цінностей, миру та процвітання в окремих державах чи регіонах світу. Про культурну основу «м'якої сили» Великої Британії у Південно-Східній Азії найяскравіше свідчить той факт, що невід'ємною властивістю найпотужніших за «м'якосиловим» потенціалом держав є їх «моральний авторитет», що існує в очах громадської думки. Моральний авторитет неможливий без ціннісно-орієнтованої зовнішньої політики: британські цінності, на думку самих британців, включають демократію, верховенство права, індивідуальну свободу, взаємоповагу, а також толерантність по відношенню до тих осіб, які дотримуються інших вірувань і переконань [18]. Тому сек'юритизація культурної спадщини в країнах Південно-Східної Азії відіграє неабияку роль як для самої Великої Британії, так і для народів регіону, адже публічна дипломатія даної держави у поєднанні з її моральним авторитетом дозволяє імплементувати справді дієві проєкти із захисту культурних цінностей і мати прикладний, значимий результат.

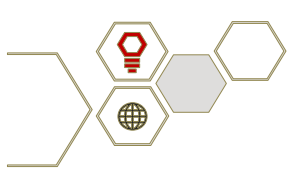
Висновки. Таким чином, сек'юритизація культурної спадщини як елемент «м'якої сили» Великої Британії є ключовим компонентом сучасного британського бачення стабільнішої та більш підзвітної глобальної політики. Участь цієї держави у міжнародній діяльності щодо захисту культурної спадщини на теренах країн Південно-Східної Азії нерозривно пов'язана з глобальними та регіональними політичними процесами, а також з

особливостями їх внутрішньої політики. Нині існує низка факторів, що впливають на ідентифікацію офіційним Лондоном загроз, що виникають для культурної спадщини в Південно-Східній Азії, та визначення стратегій реагування на них. Це – і інтереси національної безпеки, і економічні чинники, і міркування, пов'язані з прагненням до збільшення власного «м'якосилового» потенціалу й підвищення геополітичного статусу з паралельним розширенням сфер впливу. Крім того, під час реалізації зовнішньої політики британські високопосадовці не можуть не враховувати фактору громадської думки.

У Великій Британії широка підтримка дій влади з боку громадськості має вагоме значення: хоча пересічні виборці можуть не вважати зовнішньополітичні справи своїм головним пріоритетом, громадськість, тим не менш, переймається питаннями безпеки та бажає, щоб Велика Британія була захищена від посилення геополітичних ризиків та потрясінь. Тому Уряд повинен розглядати співпрацю з державами Південно-Східної Азії як ключовий елемент цього починання, а також як частину ширшої місії із підтримання міжнародного порядку, дотримання глобальних правил та підвищення рівня передбачуваності в умовах трансформаційної невизначеності сучасної системи міжнародних відносин [4, с. 22]. Прагнення пов'язати зовнішню політику та дипломатію із захистом культурних цінностей дало імпульс розвитку багатьох інтелектуальних дискусій у межах британського суспільства. Тим не менш, сучасна політика офіційного Лондона в Південно-Східній Азії напряду відстоює загальнолюдські ідеали, пов'язані з культурним збагаченням людства, й не може вважатися виключно виразом егоїстичних національних інтересів Великої Британії, оскільки публічна дипломатія останньої є дієвим механізмом сек'юритизації культурної спадщини у країнах регіону.

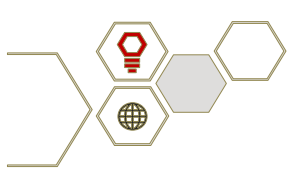
З огляду на визначальну роль сек'юритизації культурної спадщини як інструменту «м'якої сили» під час реалізації публічної дипломатії Великої Британії, доцільним є подальше інституційне посилення міждержавної

співпраці цього актора з країнами Південно-Східної Азії у сфері охорони культурних цінностей. Зокрема, офіційному Лондону варто розширювати участь у багатосторонніх ініціативах, спрямованих на моніторинг і запобігання загрозам культурній спадщині, а також активізувати партнерства з міжнародними організаціями та регіональними структурами. Важливим напрямом є інтеграція питань культурної спадщини у ширший безпековий та дипломатичний дискурс, що дозволить забезпечити комплексний підхід до реагування на сучасні виклики.

Окремої уваги потребує вдосконалення механізмів публічної дипломатії, зокрема, через підтримку культурних обмінів, освітніх програм і проєктів, спрямованих на формування позитивного іміджу Великої Британії у країнах Південно-Східної Азії. З урахуванням впливу громадської думки, британському Уряду доцільно підвищувати рівень поінформованості населення щодо значення міжнародної діяльності у сфері захисту культурної спадщини, підкреслюючи її зв'язок із національною безпекою та глобальною стабільністю. Крім того, необхідно враховувати економічні аспекти, зокрема, потенціал культурної дипломатії як чинника розвитку креативних індустрій і зміцнення міжнародного партнерства.

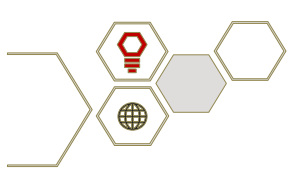
Відтак, подальші наукові розвідки в цьому ключі доцільно зосередити на поглибленому аналізі взаємозв'язку між сек'юритизацією культурної спадщини та реалізацією стратегій «м'якої сили» у різних регіональних контекстах. Перспективним є порівняльне вивчення досвіду Великої Британії та відповідних практик інших держав, що дозволить виявити універсальні та специфічні моделі інтеграції культурної політики у зовнішньополітичні стратегії. Важливим напрямом досліджень є також оцінка ефективності публічної дипломатії як інструменту впливу на міжнародне середовище, зокрема, через емпіричний аналіз її ролі в формуванні міжнародного іміджу держави та рівня довіри з боку міжнародних партнерів. Окрему увагу варто приділити ролі внутрішньополітичних факторів, включно з громадською

думкою, у формуванні зовнішньополітичних пріоритетів у сфері захисту культурної спадщини. Крім того, актуальним є дослідження впливу трансформацій сучасної системи міжнародних відносин на підходи до сек'юритизації культурної спадщини в умовах зростання геополітичної конкуренції та невизначеності. Це сприятиме формуванню більш цілісного теоретико-методологічного підґрунтя для аналізу ролі культурної спадщини у глобальній політиці та, в тому числі, її сек'юритизації під час імплементації стратегії публічної дипломатії Великої Британії.

Список використаних джерел

1. Конвенція про захист культурних цінностей у разі збройного конфлікту від 14 травня 1954 р. *Верховна Рада України: Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_157#Text (дата звернення: 21.07.2025).
2. Bahrani Z. Destruction and preservation as aspects of just war. *Future Anterior of Historic Preservation, History, Theory, and Criticism*. 2017. Vol. 14, No. 1. P. 106–119.
3. Balzacq T. *Securitization theory: How security problems emerge and dissolve*. London: Routledge, 2011. 224 p.
4. Bland B., O'Sullivan O., Bajpae C. Why the Indo-Pacific should be a higher priority for the UK: Using Britain's alliances and networks for greater impact. London: Research Paper / Chatham House. 2025. 26 p. URL: <https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/2025-07/2025-07-22-indo-pacific-priority-for-uk-bland-et-al.pdf> (дата звернення: 17.07.2025).
5. Buzan B., Wæver O., de Wilde J. *Security: A new framework for analysis*. Boulder: Lynne Rienner Publishers, 1998. 239 p.
6. Chalcraft J. Into the contact zones of heritage diplomacy: Local realities, transnational themes and international expectations. *International Journal*

of Politics, Culture, and Society. 2021. No. 34. P. 487–501. DOI: 10.1007/s10767-021-09384-3.

7. DCMS's International Cultural Heritage Protection Programme: Guidance / Department for Culture, Media and Sport. 27 July 2021. URL: <https://www.gov.uk/guidance/dcmss-international-cultural-heritage-protection-programme> (дата звернення: 18.07.2025).

8. Dreyer J., Holm M. Transformative securitization. *Cooperation and Conflict*. 2025. Vol. 60, No. 1. P. 1–20. DOI: 10.1177/00108367251382793.

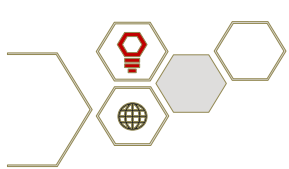
9. Hansen L. The little Mermaid's silent security dilemma and the absence of gender in the Copenhagen School. *Millennium: Journal of International Studies*. 2000. Vol. 29, No. 2. P. 285–306. DOI: 10.1177/03058298000290020601.

10. Kubontubuh C. P., Martokusumo W. Meeting the past in the present: authenticity and cultural values in heritage conservation at the fourteenth-century Majapahit heritage site in Trowulan, Indonesia. *International Journal of Heritage Studies*. 2020. Vol. 26, No. 5. P. 469–479. DOI: 10.1080/13527258.2019.1652923.

11. Lilley I. Friday essay: war crimes and the many threats to cultural heritage. *The Conversation*. 13 October 2016. URL: <https://theconversation.com/friday-essay-war-crimes-and-the-many-threats-to-cultural-heritage-65957> (дата звернення: 07.07.2025).

12. Lilley I. How can the G20 best protect cultural heritage? Policy recommendations to strengthen commitment in support of hands-on action: Think Tank Policy Brief / Antiquities Coalition Think Tank. 2 December 2024. URL: <https://acthinktank.scholasticahq.com/article/126327-how-can-the-g20-best-protect-cultural-heritage-policy-recommendations-to-strengthen-commitment-in-support-of-hands-on-action> (дата звернення: 07.07.2025).

13. Nye J. S. Public diplomacy and soft power. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*. 2008. Vol. 616, No. 1. P. 94–109. DOI: 10.1177/0002716207311699.

14. Rome Declaration of the G20 Ministers of Culture of 30 July 2021.
URL:
<https://g20.in/en/docs/2021/G20%20Culture%20Ministers%20Declaration%202021.pdf> (дата звернення: 21.07.2025).
15. Russo A., Giusti S. The securitisation of cultural heritage. *International Journal of Cultural Policy*. 2019. Vol. 25, No. 6. P. 1–15. DOI: 10.1080/10286632.2018.1518979.
16. Shaheed F. Report of the independent expert in the field of cultural rights, A/HRC/17/38 / General Assembly; Human Rights Council. 2011. 24 p. URL: <https://docs.un.org/en/A/HRC/17/38> (дата звернення: 17.07.2025).
17. Smith E., Ristiawan R., Sudarmadi T. Protection and repatriation of cultural heritage – country report: Indonesia. *Santander Art and Culture Law Review*. 2022. Vol. 8, No. 2. P. 383–406. DOI: 10.4467/2450050XSNR.22.025.17038.
18. Storey I., Hoang T. H. “Global Britain” and Southeast Asia: Progress and prospects. *ISEAS Perspective*. 2021. No. 2021/130. URL: <https://www.iseas.edu.sg/articles-commentaries/iseas-perspective/2021-130-global-britain-and-southeast-asia-progress-and-prospects-by-ian-storey-and-hoang-thi-ha/> (дата звернення: 18.07.2025).
19. Stritzel H. Securitization theory and the Copenhagen School. *Security Dialogue*. 2007. Vol. 38, No. 3. P. 357–383. DOI: 10.1177/0967010607086132.
20. Winter T. Heritage diplomacy. *International Journal of Heritage Studies*. 2015. Vol. 21, No. 10. P. 997–1015. DOI: 10.1080/13527258.2015.1041412.